

DOI: 10.5604/01.3001.0014.7378

Robert Gwardyński

Akademia WSB w Dąbrowie Górniczej

e-mail: rgwardynski@wsb.edu.pl

Bezpieczeństwo lokalne z perspektywy Policji

STRESZCZENIE

Policja jest znaczącym elementem systemu bezpieczeństwa państwa. Jej funkcjonowanie posiada zarówno wymiar krajowy, jak i lokalny. Policja wpływa na bezpieczeństwo społeczności lokalnej, zapewniając bezpieczeństwo ludzi, ich zdrowia, życia i mienia, a także utrzymując bezpieczeństwo publiczne i porządek publiczny. Niniejszy artykuł ma na celu wskazanie tych obszarów funkcjonowania Policji, które skutkują poprawą bezpieczeństwa mieszkańców i wzrostem poczucia bezpieczeństwa.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo lokalne, policja, prakseologia.

Wprowadzenie

Nazwa „bezpieczeństwo”, odnosząca się do zdarzeń statycznych i kinetycznych, jest onomatoidem i jak większość nazw pozornych – charakteryzujących się brakiem realnego desygnatu – jest nie tylko wieloznaczna, lecz i znaczeniowo mętna.

Wieloznaczność i mętność znaczenia terminu „bezpieczeństwo” nie sprzyja poznaniu naukowemu przedmiotu badań, jakim jest niedookreślony fenomen bezpieczeństwa. Sprzyja natomiast takie doprecyzowanie znaczenia terminu, by ów termin stał się operatywnym punktem wyjścia badań naukowych¹.

W ramach konceptualizacji, dążąc do tego, by termin „bezpieczeństwo” spełniał wymóg operatywności, dokonano w oparciu o zasady logiki uzgodnienia dla celów badawczych sposobu rozumienia terminu „bezpieczeństwo”.

Punktem wyjścia jest przyjęcie, że bezpieczeństwo nie jest rzeczą, lecz zmienianiem się lub niezmienianiem danej rzeczy. Bezpieczeństwo jest zatem zdarzeniem (zjawiskiem *sensu largo*), które wywołane świadomie jest dziełem jego sprawcy. Stąd właśnie o bezpieczeństwie można mówić jako o stanie niezagrożenia lub procesie oznaczającym ciągłą działalność zmierzającą do utrzymywania stanu niezagrożenia².

¹ Szerzej: R. Gwardyński, *System bezpieczeństwa państwa w ujęciu prakseologicznym*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2019, nr 33(4), s. 53.

² B. Kaczmarczyk, *Możliwości doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, WSOWL, Wrocław 2015, s. 20.

Sprawcą bezpieczeństwa może być każdy podmiot działania – a zatem każdy człowiek, zespół ludzi czy instytucja – którego impuls dowolny przyczynił się do jego wywołania.

Wynikiem działania sprawcy jest wytwór. Wytworem sprawcy bezpieczeństwa jest podmiot bezpieczeństwa, zatem każda rzecz, której bezpieczeństwo dotyczy. Podmiotem bezpieczeństwa może być wspólnota lokalna, rozumiana:

- za Normanem Goodmanem – jako „grupa społeczna, która ma nie tylko wspólną tożsamość i uporządkowane wzorce interakcji, ale także wspólne terytorium geograficzne”³;
- za Piotrem Sztompką – jako pewna zbiorowość, zamieszkała na wspólnym terenie, w ramach której ludzie na ogół znający się nawzajem realizują większość swojej życiowej aktywności, obdarzając ją silną identyfikacją i czyniąc uczestnictwo w jej ramach elementem własnej tożsamości⁴.

Z egzystencją wspólnoty (społeczności) lokalnej wiąże się ten rodzaj bezpieczeństwa, który nosi miano „bezpieczeństwa lokalnego”. Pojęcie bezpieczeństwa lokalnego może być uznane za pochodną pojęcia „bezpieczeństwo wewnętrzne państwa”.

Termin „bezpieczeństwo wewnętrzne państwa” może oznaczać pewien społecznie pożądaný skutek aktywności podmiotu działania (stan niezagrażenia) albo pewną aktywność podmiotu działania przejawianą w celu wywołania społecznie pożądanego skutku (proces bezpieczeństwa).

Można bezpieczeństwo wewnętrzne państwa traktować jako persewerację, gdyż – jak pisze Bernard Wiśniewski – „to stan uzyskany w efekcie spełniania przez państwo funkcji wewnętrznej realizowanej w ramach strategicznej polityki bezpieczeństwa narodowego, przejawiający się ochroną [...] porządku konstytucyjnego, bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa powszechnego”⁵. Można i jako permutację, gdyż – za Waldemarem Kitlem – „bezpieczeństwo wewnętrzne państwa” to „proces zabezpieczenia wartości i interesów państwa przed negatywnymi czynnikami wewnątrzpaństwowymi”⁶.

W wykonywaniu procesu bezpieczeństwa wewnętrznego biorą udział podmioty działania, które można ująć w ramy systemu bezpieczeństwa wewnętrznego, rozumianego tu jako ogół podmiotów realizujących zadania związane z ochroną porządku konstytucyjnego, życia, zdrowia i mienia obywateli, majątku narodowego przed działaniami bezprawnymi i skutkami klęsk żywiołowych i katastrof technicznych⁷. System bezpieczeństwa wewnętrznego państwa jest podsystemem wyodrębnionym z większej całości, jaką jest system bezpieczeństwa państwa⁸. Bernard Wiśniewski definiuje je jako „ogół podmiotów wykonujących określone funkcje (obowiązki) związane z zapewnieniem warunków bezpiecznego funkcjonowania struktur państwa oraz ochroną ludności i majątku narodowego przed skutkami oddziaływań kryzysowych i wojennych”⁹.

³ N. Goodman, *Wstęp do socjologii*, Zysk i S-ka, Poznań 2009, s. 375.

⁴ P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Znak, Kraków 2011, s. 284.

⁵ B. Wiśniewski, *Przygotowania obronne resortu spraw wewnętrznych*, WSPol, Szczytno 2014, s. 136.

⁶ Szerzej: W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, AON, Warszawa 2011, s. 31.

⁷ Szerzej: B. Wiśniewski., *Przygotowania obronne resortu spraw wewnętrznych*, WSPol, Szczytno 2014, s.136.

⁸ P. Lubiewski, *Bezpieczeństwo państwa w ujęciu systemowym*, „Zeszyty Naukowe SGSP”2020, nr 74/2, s. 115.

⁹ B. Wiśniewski, *System bezpieczeństwa państwa. Konteksty praktyczne i teoretyczne*, WSPol, Szczytno 2013, s. 122.

Działania podejmowane w ramach systemu bezpieczeństwa wewnętrznego mają charakter działań złożonych, wielopodmiotowych i odpowiednio zorganizowanych. Konsekwencją takiego podejścia jest to, że:

- proces bezpieczeństwa wewnętrznego składa się ze splotu działań mniej złożonych lub czynów prostych;
- proces bezpieczeństwa wewnętrznego opiera się na kooperacji pozytywnej (współdziałaniu) zachodzącej między podmiotami działania będącymi elementami systemu;
- proces bezpieczeństwa wewnętrznego jest cyklem działania zorganizowanego, w którego przebiegu można wyróżnić etap preparacji, wykonania planu oraz kontroli realizacji celu.

Tak jak można uznać – za Pawłem Lubiewskim – że „bezpieczeństwo współczesnego człowieka jest uzależnione przede wszystkim od zmian zachodzących w otoczeniu społeczności”¹⁰, tak i bezpieczeństwo pojedynczego mieszkańca jest uzależnione od zmian zachodzących w otoczeniu wspólnoty lokalnej, w ramach której ów mieszkaniec funkcjonuje¹¹.

Otoczeniem podmiotu bezpieczeństwa są obiekty oraz zdarzenia przez nie powodowane. Ogół obiektów wyodrębnionych z otoczenia tworzy środowisko¹². Marian Cieślarczyk wskazuje, że rozpatrując zagadnienie bezpieczeństwa w otoczeniu, powinno wyodrębnić się:

- środowisko przyrodnicze,
- środowisko kulturowe,
- środowisko społeczne¹³.

Ogół stanów i zmian przedmiotów otoczenia nosi miano „sytuacji”. Bezpieczeństwo może być rozpatrywane zatem jako pewna „sytuacja odznaczająca się brakiem ryzyka utraty czegoś, co człowiek szczególnie ceni (antonimem nazwy bezpieczeństwo jest «niebezpieczeństwo»)”¹⁴.

Człowiek jest bezpieczny, gdy warunki (ogół zdarzeń składających się na sytuację podmiotu) sprzyjają utrzymywaniu równowagi procesów zachodzących w jego organizmie. Według systemowej koncepcji potrzeb warunki niezbędne do przetrwania wiążą się z potrzebami człowieka, gdyż – jak pisze Tomasz Kocowski – „źródeł ukierunkowanej aktywności człowieka należy poszukiwać [...] w obiektywnych zależnościach człowieka zarówno od otoczenia, jak i od własnej wewnętrznej organizacji, będącej efektem rozwoju filogenetycznego i ontogenetycznego”¹⁵. Stworzony przez Tomasza Kocowskiego system potrzeb człowieka obejmuje pięć grup potrzeb dotyczących:

- prawidłowej egzystencji,
- prokreacji i rozwoju,
- skutecznej aktywności,

¹⁰ P. Lubiewski, *Terroryzm a migracja*, TUM, Wrocław, 2018, s. 65.

¹¹ Kaczmarczyk B., Wiśniewski B., Gwardyński R., *Security of an individual*, Zeszyty Państwowe Wyższej Szkoły Zawodowej w Legnicy 2018, nr 3 (28), s. 67–78.

¹² A. Cichy, L. O. Siguancia, *Zarządzanie środowiskowe w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego*, Instytut Badań i Innowacji w Edukacji, Częstochowa 2020, s. 12.

¹³ M. Cieślarczyk, *Teoretyczne i metodologiczne podstawy badania problemów bezpieczeństwa i obronności państwa*, AP, Siedlce 2009, s. 74.

¹⁴ T. Pszczołowski, *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, Ossolineum, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1978, s. 25.

¹⁵ Szerzej: T. Kocowski, *Potrzeby człowieka. Koncepcja systemowa*, Ossolineum, PAN, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź, 1982, s. 45.

- współżycia,
- trwałego zadowolenia¹⁶.

W koncepcji systemowej potrzeby bezpieczeństwa zawierają się pośród grupy potrzeb egzystencjalnych i „wynikają z konieczności przeciwdziałania istniejącym lub możliwym, stałym lub losowym zagrożeniom egzystencji” (zagrożeniem może być deprywacja lub brak zdrowia)¹⁷.

Włodzimierz Fehler do uwarunkowań bezpieczeństwa lokalnego zalicza:

- uwarunkowania geograficzne,
- uwarunkowania ekonomiczne,
- uwarunkowania społeczne,
- uwarunkowania polityczne,
- uwarunkowania kulturowe¹⁸.

Uznając, że bezpieczeństwo lokalne jest bezpieczeństwem wewnętrznym w wymiarze lokalnym (dotyczącym relatywnie niewielkiej wspólnoty, będącej częścią wspólnoty państwowej), można uznać, że wymiar lokalny bezpieczeństwa wewnętrznego obejmuje przy uwzględnieniu specyfiki lokalnej wszystkie jego elementy, w tym bezpieczeństwo publiczne i bezpieczeństwo powszechne.

Za zapewnienie bezpieczeństwa lokalnego w sferze bezpieczeństwa publicznego odpowiada w głównej mierze Policja, do zadań której należy m.in.:

- ochrona zdrowia, życia i mienia ludzi przed czynami zabronionymi ustawą;
- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie dokonywaniu czynów zabronionych ustawą;
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń;
- ściganie sprawców przestępstw i wykroczeń¹⁹.

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie bezpieczeństwa lokalnego w kontekście funkcjonowania Policji.

Działania Policji na poziomie lokalnym

Policja wpływa na bezpieczeństwo lokalne poprzez realizację zadań związanych z bezpieczeństwem i porządkiem publicznym. W ujęciu pragmatycznym można te zadania podzielić na „zwykłe” i „nadzwyczajne” (związane z pojawieniem się poważnego zagrożenia).

Zadania zwykłe są realizowane w toku codziennej służby pełnionej przez funkcjonariuszy służb prewencyjnej, śledczej i kryminalnej. W ramach codziennej służby, w granicach swych zadań funkcjonariusze wykonują czynności:

- administracyjno-porządkowe (służba prewencyjna);

¹⁶ Szerzej: Z. Zbróg, *Identyfikowanie i zaspokajanie potrzeb społecznych w niepublicznych szkołach podstawowych*, Impuls, Kraków 2011, s. 25–26.

¹⁷ T. Kocowski, op. cit., s. 177.

¹⁸ W. Fehler, *Lokalny wymiar wewnętrznego bezpieczeństwa państwa* [w:] *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*, red. W. Fehler, Warszawa 2009, s. 25.

¹⁹ Szerzej: R. Gwardyński, *Racjonalizacja działań Policji na poziomie lokalnym* [w:] *Racjonalizacja zarządzania jednolitymi formacjami umundurowanymi odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo wewnętrzne*, s. 123–124.

- dochodzeniowo-śledcze (służba śledcza);
- operacyjno-rozpoznawcze (służba kryminalna)²⁰.

Pośród różnego typu działań na wyróżnienie zasługują te o charakterze zapobiegawczym (profilaktycznym, prewencyjnym). Sprawnie przeprowadzane działania zapobiegawcze nie dopuszczają nie tylko do wzrostu poziomu zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego, ale również do pojawienia się kryzysu społecznego objawiającego się niezadowolaniem społecznym przechodzącym w niepokoje społeczne²¹.

Pośród działań prewencyjnych podejmowanych na rzecz bezpieczeństwa lokalnego jedna część jest wykonywana w ramach współdziałania z innymi podmiotami systemu bezpieczeństwa wewnętrznego (np. ze strażami gminnymi, służbami ratowniczymi²²), a inna w ramach samodzielnej realizacji (pełnienie służby obchodowej, patrolowej czy interwencyjnej)²³.

W zakresie działań prewencyjnych szczególne znaczenie odgrywają policjanci pełniący służbę patrolową, ruchu drogowego, ale również dzielnicowi oraz funkcjonariusze komórek profilaktyki społecznej.

Do podstawowych zadań policjantów pełniących służbę patrolową należy w szczególności:

- zapobieganie wszelkim zachowaniom mogącym stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa osób i mienia lub naruszającym porządek publiczny;
- zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń w miejscach publicznych;
- nawiązywanie i utrzymywanie więzi ze społecznością lokalną w celu tworzenia atmosfery poczucia bezpieczeństwa i współodpowiedzialności za zapobieganie zagrożeniom wyżej wymienionym;
- prowadzenie niezbędnych działań profilaktycznych²⁴.

Podstawowym zadaniem policjantów pełniących służbę na drogach (zwanych policjantami ruchu drogowego) jest utrzymywanie bezpieczeństwa ruchu drogowego i porządku publicznego w ruchu drogowym oraz przeciwdziałanie zagrożeniu przestępczością na drogach²⁵.

Do zadań dzielnicowego należy w szczególności:

- prowadzenie rozpoznania przydzielonego mu rejonu pod względem osobowym, terenowym, zjawisk i zdarzeń mających wpływ na stan bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- podejmowanie działań z zakresu profilaktyki społecznej;

²⁰ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, art. 14. ust. 1 (Dz.U. 2020 poz. 360).

²¹ Szerzej: R. Gwardyński, *Kryzys społeczny a bezpieczeństwo publiczne* [w:] *Instytucje publiczne i prywatne w systemie zarządzania kryzysowego*, red. B. Wiśniewski, J. Prońko, P. Lubiewski, SGSP, Warszawa 2018, s. 239 i nast.

²² Szerzej: R. Socha, *Instytucje publiczne i prywatne w systemie zarządzania kryzysowego*, red. B. Wiśniewski, J. Prońko, P. Lubiewski, SGSP, Warszawa 2018, s. 64–65.

²³ Szerzej: R. Gwardyński, *Możliwości doskonalenia działań prewencyjnych Policji*, AWL, Wrocław 2019, s. 135.

²⁴ Zarządzenie nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym, § 4. (Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz. 108.).

²⁵ Zarządzenie nr 30 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 września 2017 r. w sprawie pełnienia służby na drogach, § 4. (Dz. Urz. KGP z 2017 r. poz. 64 z późn. zm.).

- podejmowanie działań z zakresu ścigania sprawców przestępstw i wykroczeń;
- nadzorowanie przestrzegania prawa powszechnie obowiązującego oraz przepisów prawa miejscowego²⁶.

Do zadań policjantów komórek organizacyjnych ds. profilaktyki społecznej należy inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zachowań aspołecznych, jak również współpraca ze społecznościami lokalnymi w obszarze zapobiegania przestępczości, w tym popularyzowania wiedzy o skutecznych metodach i środkach zapobiegania przestępczości²⁷.

Ważną platformą współpracy Policji z innymi podmiotami działającymi dla utrzymywania bezpieczeństwa publicznego (z instytucjami państwowymi, organizacjami społecznymi, grupami mieszkańców) jest *Rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpieczniej”*. Dzięki realizacji zadań programowych od 2007 r. odnotowano poprawę bezpieczeństwa lokalnego w obszarach dotyczących:

- miejsc publicznych i miejsc zamieszkania;
- szkoły;
- środków komunikacji publicznej;
- ruchu drogowego;
- działalności gospodarczej;
- dziedzictwa narodowego.

Dzisiaj program *Razem ubezpieczeń* jest kontynuowany pod nazwą *Program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „Razem bezpieczniej” im. Władysława Stasiaka na lata 2018–2020*²⁸.

Bezpieczeństwo lokalne wiąże się z udziałem mieszkańców w różnego rodzaju uroczystościach, wśród których na plan pierwszy wysuwają się uroczystości religijne (msze święte, pielgrzymki, kondukty żałobne, uroczystości pogrzebowe, procesje). Uroczystości religijne – ze względu na sposób ich zabezpieczenia i ochrony wiernych – charakteryzują się tym, że mogą być przeprowadzane:

- w obiektach zamkniętych (kościółach, kaplicach, sanktuariach);
- poza terenem kościelnym (na placach, w obiektach użyteczności publicznej);
- na drogach publicznych (wykorzystanie dróg w sposób szczególnie normowane odrębnymi od powszechnie obowiązujących przepisami)²⁹.

Cechą charakterystyczną zabezpieczania uroczystości religijnych przez Policję jest ścisła współpraca pomiędzy tą instytucją a organizatorem kościelnym, w którego imieniu występuje właściwie przygotowana i wyposażona kościelna służba porządkowa³⁰. Przykładem takich służb są:

²⁶ Zarządzenie nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika dzielnicowych, § 29. ust. 2. (Dz. Urz. KGP z 2016 r. poz. 26 z późn. zm.).

²⁷ Szerzej: R. Gwardyński, *Możliwości...*, s. 139.

²⁸ <https://razembezpieczniej.mswia.gov.pl/rb/procedura/4378,Realizacja-quotProgramu-ograniczania-przestepczosci-i-aspoecznych-zachowan-Raze.html>, dostęp: 25.11.2020 r.

²⁹ R. Kowalski, *Charakterystyka uroczystości religijnych* [w:] *Bezpieczeństwo uczestników zgromadzeń religijnych*, red. B. Wiśniewski, A. P. Prędecka, J. Bryk, A. Szela, SGSP, Warszawa 2016, s. 11 i nast.

³⁰ R. Gwardyński, B. Kaczmarczyk, *Zachowania służb porządkowych zgromadzeń religijnych w sytuacjach kryzysowych* [w:] *Bezpieczeństwo zgromadzeń o charakterze religijnym*, Wydanie drugie

- służby leśnicze,
- służby pielgrzymkowe
- „Zielone służby”³¹.

Policja przyczynia się również do zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzeń publicznych czy też imprez masowych. Działania Policji można w takich przypadkach podzielić na:

- opiniodawcze (opiniowanie planowych przez organizatora imprez masowych lub zgromadzeń publicznych);
- monitorujące przebieg sytuacji w czasie zgromadzenia lub imprezy w celu podjęcia szybkiej reakcji wobec sprawców zachowań niezgodnych z prawem;
- interwencyjne (włączenie się w tok zdarzeń celem przywrócenia bezpieczeństwa i porządku publicznego³²);

Policja na gruncie lokalnym realizuje również zadania „nadzwyczajne” związane z zarządzaniem kryzysowym lub wystąpieniem „zdarzeń szczególnych”.

Zarządzanie kryzysowe, będąc – jak pisze Barbara Kaczmarczyk – specyficzną formą zarządzania, która odbywa się w oparciu o te same zasady, funkcje i cechy³³, może być definiowane jako „działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej”³⁴.

Zarządzanie kryzysowe w Policji jest normowane przez Zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych, które określa zadania realizowane przez jednostki organizacyjne Policji w sytuacjach kryzysowych, dokonywanych w fazach:

- zapobiegania;
- przygotowania;
- reagowania;
- odbudowy³⁵.

Należy pamiętać, że właściwe organy Policji wchodzi w skład zespołów zarządzania kryzysowego. Na poziomie powiatu lub miasta na prawach powiatu dotyczy to organu administracji publicznej – komendanta powiatowego (miejskiego) Policji³⁶, a na poziomie gminy – wskazanych przez przełożonych pracowników Policji³⁷.

Policja może na obszarze zamieszkiwanym przez społeczność lokalną prowadzić działania w związku ze zdarzeniami szczególnymi. Komendant Główny Policji określił w drodze

uzupełnione, red. B. Wiśniewski, A. Prędecka, J. Bryk, A. Szela, Obserwatorium Społeczne, SGSP, Warszawa 2017, s. 263 i 264.

³¹ A. Szela, *Organizacja działań na rzecz bezpieczeństwa zgromadzeń religijnych – studia przypadków* [w:] *Bezpieczeństwo zgromadzeń o charakterze religijnym*, wydanie drugie uzupełnione..., s. 81 i nast.

³² Zarządzenie nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 września 2014 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi, § 2. ust. 12.

³³ B. Kaczmarczyk, *Możliwości doskonalenia...*, s. 45.

³⁴ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, art. 2. (Dz.U. 2020 poz. 1856).

³⁵ Zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych, § 1. i § 4. (D.Urz. z 2017 r. poz. 73).

³⁶ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, art. 17 ust. 6 (Dz.U. 2020 poz. 1856).

³⁷ *Ibidem*, art. 19 ust. 6.

rozporządzenia, że nazwa „zdarzenia szczególne” oznacza „zdarzenia, w których występują lub mogą wystąpić zagrożenia dla życia, zdrowia lub mienia, w tym także dla bezpieczeństwa i porządku publicznego”³⁸ (z nieodgadnionych powodów Komendant Główny Policji nie wskazał na te elementy, które mają świadczyć o szczególności zdarzenia wobec zdarzenia nieszczęśliwego).

Do form działań policyjnych w obliczu „zdarzeń szczególnych” zaliczamy:

1. Akcje policyjne – rozumiane jako „zespół przedsięwzięć organizacyjnych, taktycznych i materiałowo-technicznych polegających na wykonywaniu zadań służbowych przez siły podległe komendantowi wojewódzkiemu Policji lub komendantowi powiatowemu Policji właściwemu terytorialnie do miejsca wystąpienia zdarzeń szczególnych, do prowadzenia których może być wymagane użycie przydzielonych sił wsparcia, w celu przeciwdziałania lub likwidacji tym zdarzeniem, gdy z posiadanych informacji wynika wysokie i przewidywalne ryzyko ich wystąpienia, a podjęcie skutecznych działań nie wymaga zastosowania działań kontrterrorystycznych”³⁹.

2. Operacje policyjne – rozumiane jako „zespół przedsięwzięć organizacyjnych, taktycznych i materiałowo-technicznych polegających na wykonywaniu zadań służbowych przez siły przynależne do różnych rodzajów służb Policji, w celu przeciwdziałania lub likwidacji zdarzeniem szczególnym, gdy z posiadanych informacji wynika wysokie i przewidywalne ryzyko ich wystąpienia”⁴⁰.

3. Zabezpieczenia doraźne – rozumianego jako „wykonywanie zadań służbowych przez siły będące aktualnie w dyspozycji komendy powiatowej Policji właściwej terytorialnie dla miejsca zdarzeń szczególnych w celu przeciwdziałania tym zdarzeniom lub ich likwidacji, gdy z posiadanych informacji wynika bardzo niskie ryzyko ich wystąpienia, a podjęcie skutecznych działań nie wymaga zastosowania działań taktycznych pododdziałów Policji w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa lub naruszenia porządku publicznego”⁴¹.

4. Zabezpieczenia prewencyjne – rozumiane jako „zespół przedsięwzięć organizacyjnych polegających na wykonywaniu zadań służbowych przez siły będące aktualnie w dyspozycji komendy powiatowej Policji właściwej terytorialnie dla miejsca zdarzeń szczególnych w celu przeciwdziałania tym zdarzeniom lub ich likwidacji, gdy z posiadanych informacji wynika zwiększone ryzyko ich wystąpienia, a podjęcie skutecznych działań nie wymaga zastosowania działań taktycznych pododdziałów Policji w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa lub naruszenia porządku publicznego”⁴².

Oceniając działania Policji podejmowane w sferze bezpieczeństwa lokalnego, należy stwierdzić, że są one przeprowadzane sprawnie. Sprawnie w tym znaczeniu, że cele, jakimi są: spadek poziomu przestępczości szczególnie uciążliwej społecznie (rozboje, bójki i pobicia, spowodowanie uszczerbku na zdrowiu, kradzieży, kradzieży z włamaniem, uszkodzenie rzeczy); utrzymywanie się wysokiego poziomu poczucia bezpieczeństwa lokalnego (w sferze bezpieczeństwa publicznego; utrzymywania wysokiej oceny społecznej Policji – są osiągnane.

Podstawą przekonania o sprawnym działaniu Policji jest to, że:

³⁸ Zarządzenie nr 20 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi, § 2 ust. 1 pkt 23. (Dz.Urz. KGP. z 2020 r. poz. 25).

³⁹ Ibidem, § 2 ust. 1 pkt 1.

⁴⁰ Ibidem, § 2 ust. 1 pkt 10.

⁴¹ Ibidem, § 2 ust. 1 pkt 17.

⁴² Ibidem, § 2 ust. 1. pkt 18.

1. Policja w latach 2015–2019 odnotowała ograniczenia skali przestępczości lokalnej (spadek liczby przestępstw szczególnie uciążliwych społecznie)⁴³.

2. „Odsetek osób uważających, że ich najbliższa okolica jest miejscem bezpiecznym i spokojnym, od lat utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie i w tym roku sięga 96%” a „przekonanie badanych, że ich miejsce zamieszkania można nazwać spokojnym, jest więc nadal powszechne”⁴⁴.

3. Ocena działalności Policji w 2020 r. jest od wielu lat na wysokim poziomie, choć „na przestrzeni ostatnich sześciu miesięcy pogorszyły się notowania Policji, wracając w zasadzie do poziomu sprzed poprawy, którą zarejestrowaliśmy w marcu 2020 r.”⁴⁵.

Podsumowanie

Podsumowując, należy stwierdzić, że Policja jest ważnym podmiotem systemu bezpieczeństwa państwa, wpływającym na bezpieczeństwo lokalne odnoszące się do mieszkańców tworzących wspólnotę lokalną.

Bezpieczeństwo lokalne jest istotnym fragmentem bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, a postrzegane przez Policję dotyczy sfery bezpieczeństwa publicznego, za utrzymanie którego Policja jest odpowiedzialna. Działania Policji podejmowane na rzecz bezpieczeństwa społeczności lokalnej są działaniami złożonymi, wielopodmiotowymi, zorganizowanymi, opierającymi się na kooperacji podejmowanej z organami administracji państwowej, instytucjami państwowymi i samorządowymi, organizacjami społecznymi oraz wspólnotami mieszkańców.

Policja posiada istotne możliwości działania w sferze bezpieczeństwa lokalnego oparte na wiedzy i umiejętności policjantów, w tym pełniących służbę patrolową i patrolowo-interwencyjną, ruchu drogowego, dzielnicowego oraz profilaktyka społeczne. To wspólna praca tych fachowców wzmocniona przez sprawne wykonywanie zadań przez policjantów służby kryminalnej i śledczej przekłada się na to, że społeczność lokalna funkcjonuje w sytuacji niezagrożenia, spokoju, pewności i zwiększonej możliwości istnienia, rozwoju, realizacji własnych interesów i zaspokajania potrzeb indywidualnych oraz zbiorowych.

Jako że celem niniejszego opracowania było ukazanie bezpieczeństwa lokalnego w kontekście funkcjonowania Policji, można uznać, że został on osiągnięty.

⁴³ Szerzej: R. Gwardyński, *Ocena sprawności działania Policji w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego w latach 2015–2019 w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2020, nr 36(3), s. 66.

⁴⁴ M. Bożewicz, *Poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy i w kraju*, „Komunikat z badań”, Nr 96/2020, CBOS, s. 2.

⁴⁵ M. Feliksiak, *Poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy i w kraju*, „Komunikat z badań”, Nr 96/2020, CBOS, s. 12.

Bibliografia

- Bożewicz M., *Poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy i w kraju*, „Komunikat z badań” Nr 96/2020, CBOS.
- Cichy A., Siguancia L.O., *Zarządzanie środowiskowe w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego*, Instytut Badan i Innowacji w Edukacji, Częstochowa 2020.
- Cieślarczyk M., *Teoretyczne i metodologiczne podstawy badania problemów bezpieczeństwa i obronności państwa*, AP, Siedlce 2009.
- Fehler W., *Lokalny wymiar wewnętrznego bezpieczeństwa państwa* [w:] *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*, red. W. Fehler, Warszawa 2009.
- Feliksiak M., *Poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy i w kraju*, „Komunikat z badań” Nr 96/2020, CBOS.
- Goodman N., *Wstęp do socjologii*, Zysk i S-ka, Poznań 2009.
- Gwardyński R., *System bezpieczeństwa państwa w ujęciu prakseologicznym*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2019, nr 33(4).
- Gwardyński R., Kaczmarczyk B., *Zachowania służb porządkowych zgromadzeń religijnych w sytuacjach kryzysowych* [w:] *Bezpieczeństwo zgromadzeń o charakterze religijnym*, Wydanie drugie uzupełnione, red. B. Wiśniewski, A. Prędecka, J. Bryk, A. Szela, Obserwatorium Społeczne, SGSP, Warszawa 2017.
- Gwardyński R., *Kryzys społeczny a bezpieczeństwo publiczne* [w:] *Instytucje publiczne i prywatne w systemie zarządzania kryzysowego*, red. B. Wiśniewski, J. Prońko, P. Lubiewski, SGSP, Warszawa 2018.
- Gwardyński R., *Możliwości doskonalenia działań prewencyjnych Policji*, AWL, Wrocław 2019.
- Gwardyński R., *Racjonalizacja działań Policji na poziomie lokalnym* [w:] *Racjonalizacja zarządzania jednolitymi formacjami umundurowanymi odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo wewnętrzne*.
- Gwardyński, *Ocena sprawności działania Policji w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego w latach 2015–2019 w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy” 2020, nr 36(3).
- <https://razembezpiecniej.mswia.gov.pl/rb/procedura/4378>, Realizacja-quotProgramu-ograniczania-przestepczosci-i-aspoecznych-zachowan-Raze.html.
- Kaczmarczyk B., *Możliwości doskonalenia systemu zarządzania kryzysowego w Rzeczypospolitej Polskiej*, WSOWL, Wrocław 2015.
- Kaczmarczyk B., Wiśniewski B., Gwardyński R., *Security of an individual*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Legnicy” 2018, nr 3(28).
- Kaczmarczyk B., *Selected problems of education for safety in the changing environment of threats*, „Zeszyty Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Legnicy” 2018, nr 1(26).
- Kitler W., *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, AON, Warszawa 2011.

- Kocowski T., *Potrzeby człowieka. Koncepcja systemowa*, Ossolineum, PAN, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1982.
- Kowalski R., *Charakterystyka uroczystości religijnych* [w:] *Bezpieczeństwo uczestników zgromadzeń religijnych*, red. B. Wiśniewski, A.P. Prędecka, J. Bryk, A. Szela, SGSP, Warszawa 2016.
- Lubiewski P., *Bezpieczeństwo państwa w ujęciu systemowym*, „Zeszyty Naukowe SGSP” 2020, nr 74/2.
- Lubiewski P., *Terroryzm a migracja*, TUM, Wrocław 2018.
- Pszczółowski T., *Mała encyklopedia prakseologii i teorii organizacji*, Ossolineum, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1978.
- Socha R., *Instytucje publiczne i prywatne w systemie zarządzania kryzysowego*, red. B. Wiśniewski, J. Prońko, P. Lubiewski, SGSP, Warszawa 2018.
- Szela A., *Organizacja działań na rzecz bezpieczeństwa zgromadzeń religijnych – studia przypadków* [w:] *Bezpieczeństwo zgromadzeń o charakterze religijnym*, Wydanie drugie uzupełnione, red. B. Wiśniewski, A. Prędecka, J. Bryk, A. Szela, Obserwatorium Społeczne, SGSP, Warszawa 2017.
- Sztompka P., *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Znak, Kraków 2011.
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. 2020 poz. 1856).
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. 2020 poz. 360).
- Wiśniewski B., *Przygotowania obronne resortu spraw wewnętrznych*, WSPoL, Szczytno 2014.
- Wiśniewski B., *System bezpieczeństwa państwa. Konteksty praktyczne i teoretyczne*, WSPoL, Szczytno 2013.
- Zarządzenie nr 20 Komendanta Głównego Policji dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi (Dz.Urz. KGP. z 2020 r. poz. 25.).
- Zarządzenie nr 23 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 września 2014 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań Policji w związku ze zdarzeniami kryzysowymi.
- Zarządzenie nr 30 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 września 2017 r. w sprawie pełnienia służby na drogach (Dz. Urz. KGP z 2017 r. poz. 64 z późn. zm.).
- Zarządzenie nr 36 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych (Dz.Urz. z 2017 r. poz. 73).
- Zarządzenie nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 czerwca 2016 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika dzielnicowych (Dz. Urz. KGP z 2016 r. poz. 26 z późn. zm.).
- Zarządzenie nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007 r. w sprawie form i metod wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym (Dz. Urz. KGP z 2018 r. poz 108.).
- Zbróg Z., *Identyfikowanie i zaspokajanie potrzeb społecznych w niepublicznych szkołach podstawowych*, Impuls, Kraków 2011.

SUMMARY

Robert Gwardyński

Security in local communities from the perspective of the Police

The Police constitute a major element in the state security system. Their operation has both a national and local dimension. The Police have an impact on a local community's security, ensuring the safety of people, their health, life, property, as well as maintaining public safety and order. This article aims to indicate the areas of the Police's operation that result in an improvement of the residents' safety and an increase in their sense of security.

Key words: public safety, security in local communities, police, praxeology.

Data wpływu artykułu: 23.11.2020 r.

Data akceptacji artykułu: 14.12.2020 r.